

KÖNYVSZEMLE

Els noms en la vida quotidiana. Actes del XXIV Congr s Internacional d'ICOS sobre Ciències Onom stiques / Names in daily life. Proceedings of the XXIV ICOS International Congress of Onomastic Sciences [Nev k a mindennapi  letben. A 24. Nemzetk zi N vtudom nyi Kongresszus el ad sai]

Biblioteca T cnica De Polit ca Ling stica 11.

Szerkeszt k: JOAN TORT I DONADA – MONTSERRAT MONTAGUT I MONTAGUT.
Generalitat de Catalunya, Barcelona, 2014. 3444 lap

1. 2011-ben Barcelonában rendeztek meg az ICOS 24. Nemzetközi Névtudományi Kongresszusát, amelynek 302 tanulmányból álló konferenciakötete az interneten érhető el.¹ Előre kell bocsátanunk, hogy a kötet szerkezete némiképpen megnehezíti a benne való t jkoz d st. Az el sz k és a plenáris előadások egyetlen, 273 oldalas fájlban tölthetők le, egy másik linkről pedig a szekcióelőadások írott változata érhető el, tanulm nyonk nt külön fájlban feltéve. Az említett, az el szavakat és a plenáris előadások szövegét tartalmazó fájlhoz készült k nyvelv  tartalomjegyzék szintén kevéssé olvasóbarát megoldással készült: a katalán és az angol változat nem egymás után áll, hanem összeolvasztva: a katalán cím tételenként balra rendezve, az angol pedig alatta behúzással. Az oldal-számok azonban a megszokott módon egymás alá rendezve helyezkednek el,  gy az olvasó els re teljesen  sszszavarodik a sorrendjük láttán: 6, 142, 7, 143. A 6 és 7 tehát a két el sz  katalán, m g a 142 és 143 az angol nyelvű változatának a kezdő oldalszámai, a tartalomjegyzék szerkesztési elvétől eltérően ugyanis itt már nem sz vegenk nt egymás alá t ve találjuk meg a két változatot: a fájl első felében a katalán, a második felében az angol variánsok olvashatók. E sajátos szerkezet miatt a k vetek z kben az egyes egységek kapcsán mindig csak a katalán szöveg oldalszámait adom meg.

További zavaró momentum, hogy a külön linken elérhető szekci tanulm nyokhoz viszont nem készült tartalomjegyzék. E tanulmányok a konferencia szekci beoszt s t követő 12 tematikus egységbe rendeződnek, és szerző, cím, valamint összefoglaló alapján kereshetőek. Az írások a konferencia hat hivatalos nyelvén születtek: angol, francia, német, spanyol, katalán és okcit n. A rendkívül gazdag anyag teljes és részletező bemutatására nem vállalkozhatom,  m néhány tanulmány ismertetésével igyekszem képet adni az elhangzott előadások témáinak és kutatási módszereinek sokszínűségéről, eredményei-nek fontosságáról.

¹ http://llengua.gencat.cat/ca/serveis/informacio_i_difusio/publicacions_en_linia/btpl_col/actes_icos

2. A katalán nyelvű konferenciakötetet ESTER FRANQUESA I BONET-nak, a Katalóniai Helynévbizottság elnökének, illetve CAROLE HOUGH-nak, a Nemzetközi Névtudományi Társaság elnökének az előszava nyitja (6–8). Ezt követően a kötet szerkesztők: JOAN TORT I DONADA és MONTSERRAT MONTAGUT I MONTAGUT bevezetőjét olvashatjuk a konferencia nemzetközi jelentőségéről, az elhangzott témák sokszínűségéről és interdiszciplináris jellegéről (9–11), majd a népes szervezőbizottság névsora következik (13–15).

Az első plenáris előadásban HELEN KERFOOT az ENSZ által létrehozott UNGEGN (UN Group of Experts on Geographical Names) szervezet működésének szerepéről beszélt (16–39). A szervezet legfőbb célja, hogy a globalizációs folyamatok nyelvi vetületeit is tekintetbe véve minden nemzet felelősen kezelje földrajzinév-anyagának gyűjtését, lejegyzését, rendszerezését és közreadását. Az UNGEGN a fejlődő országok esetében külön segítséget kíván nyújtani e munkában, erre példa a megalakult Task Team for Africa nevű csoport, melynek tevékenysége kulturális és gazdasági jelentőséggel is bír. Az előadás érintette továbbá az utcanevek nemzetközi és helyi szintű problémáit, majd utalt a szervezet megoldási javaslataira. A második plenáris előadásban XAVIER TERRADO I PABLO a katalán névkutatások szerepét hangsúlyozta a mai névtudományban (40–67). Kiemelte interdiszciplináris jellegüket, összetettségüket (utalva az autonóm tartomány sajátos történeti-politikai, regionális és kulturális helyzetére), valamint identitásalkotó szerepüket.

A plenáris előadások anyagát követően a konferencia tizenkét szekciójának témái – és főbb altémái – olvashatók: 1. névtani terminológia; 2. névelmélet; 3. névtan és névtudomány; 4. nevek a társadalomban; 5. személynévtan; 6. helynévtan; 7. névtudomány és történelem; 8. névtan és földrajztudomány; 9. névtan és kultúra; 10. térképészet és helynévtan – az információkezelés újabb módjai; 11. névtudomány és standardizációs folyamatok; 12. katalán névkutatás (68–80). A továbbiakban minden szekcióról összefoglalókat találunk (81–122). A népesebb szekciókról tematikus áttekintések olvashatók (például a helynévtani témájú előadásokról); más szekciók (így a névelméleti) esetében pedig az elhangzott előadások központi gondolatairól külön-külön is olvashatunk röviden.

Ezek után a konferencián tartott két kerekasztal-beszélgetés összefoglalói következnek (123–132). Ezek témája: adatbázisok kezelése, elemzése és a helynévi adatok; illetve a névtudomány és a média kapcsolata. Az első beszélgetés végén többek között az alábbi következtetésekre jutottak a kerekasztal résztvevői: a névtani adatbázisok szerkezeti egységesítése és a szoftverek alkalmazása előmozdítja a kutatások sikerességét; a kormányok által támogatott helynévi és más névtani adatbázisok ne pusztán adattárak, hanem közszolgáltatások is legyenek. A második kerekasztal-beszélgetés az alábbi témákat érintette: általában a tulajdonnevek megjelenése a médiában; a tulajdonnevek használata az írott és audiovizuális médiában; transzkripció vagy transliteráció: dilemma a médiában megjelenő tulajdonnevek átírását illetően; a média hatása a keresztnevek nemzetközivé válására.

Ezt követően arról a megbeszélésről olvashatunk összefoglalót, amelyen a világ különböző földrajzinév-bizottságainak, többek közt az UNGEGN-nek a képviselői vettek részt (133). A kötet általános részének zárszavaként JOAN TORT I DONADA hangsúlyozza a névtudomány aktív párbeszédének szükségességét más tudományágakkal, valamint a katalán nézőpont érvényesítésének a hatásait a soknyelvű és tematikusan változatos névtudomány általános szemléletére (134–140).

Az ismertetés további részében az egyes szekciókról kívánok rövid áttekintést adni, néhány ott elhangzott, illetve megjelent tanulmány kiemelésével.

3. Az első szekcióban 14 névtani terminológiai témájú tanulmány olvasható. FARKAS TAMÁS a magyar névtani terminológia jelenlegi helyzetére, problémáira és hiányaira mutat rá írásában (14–20). Kiemeli, hogy a magyarban újabban több idegen eredetű terminus is használatossá vált (pl. *szocioonomasztika*). A felmerülő problémák között említi a *keresztnev* és az *utónév* terminus jelentését és használati körét is; az előbbinél a nem keresztény kultúrkörre való alkalmazhatóság, az utóbbinál pedig a névsorrendre való utalás okozhat gondot. Hiányként említi például, hogy az angolban meglévő *brand name* és *trade name* megkülönböztetésre a magyarban egyelőre nincsenek megfelelő terminusok. A névkutatás egyik jövőbeli feladatáknak a terminusok tisztázását, rendszerezését jelöli meg. PAULA SJÖBLOM a márkanevek bizonytalan terminológiai kérdéseivel foglalkozik (92–98). A márkanev definiálása után négy alkategóriába rendezi annak egyes típusait, majd szerkezeti és jelentéstani szempontból is megvizsgálja őket a finnben, az angolban és a németben. Az egyes nyelvek között tapasztalt nagy terminológiai változatosság mellett még az egyes nyelveken belül is eltérések mutathatók ki. A névkutatók feladata a kereskedelmi nyelv terminológiájának újragondolásakor a jogi és gazdasági szférában előforduló márkanevek figyelembe vétele is, megkönnyítve ezzel az egyes tudományágak közti diskurzust.

4. A második szekció 13 írása névelméleti kérdések köré szerveződik. SZTRÁKOS ESZTER (214–219) a budapesti Fővárosi Állat- és Növénykert macskaféléinek névmintázataival foglalkozik angol nyelvű írásában. Megállapítja, hogy az állatnevek kutatása periferikus területe az onomasztikának. A mintegy kétszáz állatnevet felölelő korpuszt a névadás motivációi, az idegen eredet szerepe, valamint a más tulajdonnévtípusokból való átvétel alapján vizsgálja. A névanyagot főnévi, melléknévi és melléknévi igeneves szemantikai kategóriákba rendezi, példákkal alátámasztva. JOSEP MORAN I OCERINJAUREGUI, illetve ABELARD SARAGOSSÀ tanulmánya a köznévi és tulajdonnév elméleti kérdéskörét mutatja be. MORAN I OCERINJAUREGUI Thomas Hobbes filozófiájára, főként a *Leviatán* című művére alapozva kifejti, hogy a tulajdonneveknek egyedítő funkciójuk van, amelyet a *Homérosz* név példáján mutat be (197–201). SARAGOSSÀ a 20. század első felében megjelent Grevisse- és Fabra-féle hagyományos nyelvtanok köznévi- és tulajdonnévfogalmát értelmezi, majd kiegészíti a tulajdonnév és főnév fogalmának újragondolásával (202–213).

5. A harmadik szekció 14 tanulmányának a témája a névtudomány és a nyelvészet viszonya. ANA CANO az asturiai személynéveket és a „castellanizációt”, azaz a nyelvi egységesítés folyamatának a kapcsolatát szemlélteti történeti keretben (316–326). Megállapítja, hogy az asturiai személynévedés alá volt vetve a nyelvi egységesítés folyamatának, mely az elemzett példák alapján Spanyolország északi területein a 16. század végén mehetett végbe. KOZMA JUDIT német nyelvű írásában magyar és német népi csillagnevek kategorizációját gondolja újra (336–346). A szerző a három felállított nagyobb csoporton belül további alkategóriákat dolgoz ki, s ezek szerint rendezi a korpusz adatait. Hangsúlyozza, hogy a kategória határok elmosódhatnak, valamint további lehetséges kategóriák is felvehetőek rendszerébe.

6. A név és társadalom kapcsolatát vizsgáló, 28 tanulmányt tartalmazó negyedik szekcióban olvasható ALFREDO JUAN TONDA és ALDA ROSSEBASTIANO írása az Argentínába emigrált piemonti olasz földművesekre 1886–2006 között jellemző keresztnévadási tendenciákról (642–653). A történeti-társadalmi keretben végzett kutatás alapján kiderül, hogy az olaszra jellemző egyelemű keresztnévviselés generációnként fokozatosan közeledett a spanyol kételemű névadási hagyományhoz. A márkanévek kérdését négy tanulmány is tárgyalja e szekcióban. PAOLA COTTICELLI KURRAS olasz márkanévekkel, azok asszociációival és a nyelvi divatot követő névválasztással foglalkozik (449–458). A szerző korábbi, főleg német és olasz kutatásokra hivatkozva kontrasztív módon elemzi korpuszát. Hangsúlyozza, hogy míg a korábbi adatbázisok névanyaga a hagyomány, az erő és biztonság konnotációs mezejéhez kapcsolható, addig az újabb, a globális világ igényeihez igazodó márkanévek a fizikai érzékelés, illetve a kíváncsiság konnotációit tükrözik. MARIA CHIARA JANNER német nyelvű cikkében szintén az olasz márkanéveket mutatja be, azok szintaktikai sajátosságaira fókuszálva (524–532). A szekcióba tartozó írások néhány további témája: a romániai cigányság neveinek vizsgálata; nevek a gasztronómiában és a borászatban; spanyol ragadványnevek.

7. Az ötödik szekcióban 10, személynévadással foglalkozó tanulmány kapott helyet. Köztük például BLANCA ESTELA RUIZ spanyol nyelvű írása, mely a személynévadás aktusának körülményeit, illetve a vele kapcsolatos hiedelmeket és szokásokat vizsgálja (884–890). Az eltérő kultúrkörök (főleg a görög, a latin és a navatl, azaz egy közép-amerikai indián nyelv) névanyagából olyan példákat mutat be, amelyek etimológiai jelentése kapcsolatban áll a vidámság és a nevetés fogalmával. MATTHIAS WOLNY olasz futballisták ragadványneveiről ír munkájában (929–936), melynek első felében az angol *nickname* terminusnak más nyelvekbeli megfelelőit elemzi. A korpusz adatai alapján kiderül, hogy a médiában számos, főként pozitív konnotációjú ragadványnév társul a futballistákhoz, mint például *The Divine* ('Az isteni') vagy *The Warrior* ('A harcos'). Sok esetben több ragadványnevet is kaphat egy-egy játékos, ami a sajtóban a névismétlés elkerülését is szolgálja.

8. A hatodik, a helynevek kérdéskörét tárgyaló szekció bizonyult a legnépesebbnek: 54 írás képviseli; közülük hét magyar szerző tollából született. BÁBA BARBARA olyan helyneveket vizsgál, melyek egy földrajzi köznévből mint a helyfajta jelölőjéből és egy egyedítő elemből állnak (983–990). 6600 baranyai mikrotoponimából álló korpuszán keresztül megállapítja a legjellemzőbb helynévadási motivációk egymáshoz viszonyított arányát e névtípuson belül. BÖLCSKEI ANDREA kultúrafüggő helynévtípusokkal foglalkozik kognitív keretben, számos, egymással genetikai kapcsolatban nem álló nyelv alapján, különös tekintettel a *település* fogalmának értelmezésére a különböző kultúrákban (1010–1018). DITRÓI ESZTER Vas megye helyneveinek elemzésén keresztül vizsgálja a helynevek területi differenciáltságát (1083–1090). Kiemeli, hogy a földrajzi környezet, a történelmi események, az idegen nyelvi környezet hatása, a migrációs folyamatok és a térképek is befolyásolhatják e jelenséget. FÁBIÁN ZSUZSANNA német nyelvű írásában (1103–1116) a világtkép tulajdonnevekben (nem kizárólag helynevekben!) való tükröződésének olasz–magyar összehasonlító elemzésével foglalkozik történeti keretben. A vizsgált példák alapján kiemeli az olaszban nagy számban szereplő ideológiai eredetű, illetve a helynévi eredetű keresztnévek létét emeli ki (pl. *Asia*); míg a mai magyar névadási

szokásokra többek között az idegen eredetű nevek (pl. *Dzsenifer*), valamint a dallamos hangzású nevek (pl. *Szellő*), a helynevek között pedig például az utcanevekben az emlékeztető funkciójú, valamint a növény- és állatnevek választása a jellemző. KOVÁCS ÉVA azt mutatja be, hogyan befolyásolták a magyar helynévadási szokásokat a letelepedéssel és államalapítással bekövetkező radikális társadalmi, gazdasági, életmódbeli, nyelvi kontaktusbeli stb. változások (1225–1232). A szerző a 11. század első felére, valamint a 13. század kezdetére jellemző magyar helynévadási módokat összevetve megállapítja, hogy a települések nevei a metonimikus névadás mellett jellemzően személynevekből (pl. *Pechel*), állat- és növénynevekből (pl. *gisnav*), illetve természetföldrajzi nevekből (pl. *Aszófő*) keletkeztek. KUNA ÁGNES hegymászóutak kognitív szemantikai elemzésével foglalkozik (1233–1240). Hangsúlyozza, hogy a hegyi útvonalak elnevezésüket általában attól a hegymásztól kapták, aki először bejárta azokat. A névadás maga kognitív aktus, mely általában metonimikus vagy metaforikus módon történik. A tanulmány részletesen elemzi a nevekben kifejeződő kognitív metaforákat. PÁSZTOR ÉVA olyan mikrotoponimákat vizsgál, amelyek a századok folyamán elnéptelenedett települések emlékét őrzik (1351–1357). Névszerkezeti elemzésének köszönhetően a helyneveket érintő történeti folyamatok behatóbban értelmezhetőek. ENILDE FAULSTICH és JOSÉ EDNILSON GOMES DE SOUZA-JÚNIOR brazil városok jelnyelvi neveit, azaz névjeleit csoportosítja (1117–1128). A felállított huszonhét kategória közül tizenhat a helynevek földrajzi környezetére, tizenegy pedig a néprajzi-kulturális közegére utal. A kutatás eredményeképpen megállapítható, hogy a brazil jelnyelv névtani sajátosságait tekintve hasonló a beszélt nyelvekéhez: a vizsgált nevek tükrözik a brazil siket közösségek világról alkotott képének, anyagi és szellemi kultúrájának egy szegmensét. JAIRO JAVIER GARCÍA SÁNCHEZ írása (1173–1182) arról a közép-spanyolországi helynévkutatási projektről számol be, amelynek első lépése Cuenca tartomány helyneveinek vizsgálata. Az adatgyűjtést követően főként szinkron összehasonlító eljárással, illetve történeti adatok segítségével elemzik a helyneveket. A szerző hangsúlyozza, hogy a helynévkutatás szempontjából e vidék még feltáratlan terület, így a projekt célja a vizsgálatok kiterjesztése az egész autonóm közösségre.

9. A hetedik szekció 30 írása a névtudomány és a történelem szoros és kölcsönös kapcsolatát tükrözi. SLÍZ MARIANN a történettudomány szerepét vizsgálja a családnév-kutatásokban (1707–1714). Kiinduló gondolata szerint a történeti személynév-kutatás egyik központi, vitatott kérdése, hogy mely évszázadtól beszélhetünk magyar családnévekről. A tanulmány Anjou-kori oklevelekből vett személynévi példák alapján azt mutatja be, hogy a történettudomány különböző területei miképpen járulhatnak hozzá e kérdés tisztázásához. GULYÁS LÁSZLÓ SZABOLCS írása első felében az általa kidolgozott statisztikai módszer alapján arra következtet, hogy a mezővárosi lakosság körében a családnevek nagyjából a 16. század elejére alakultak ki, így az ennél későbbi, foglalkozásnévi eredetű névadatok öröklődő voltuknál fogva már nem használhatók a mezővárosok gazdasági fejlettségének vizsgálatára (1728–1737). Írása második felében a helynévi eredetű megkülönböztető nevek és családnevek alapján von le következtetéseket a 16. század eleji Bácsban és Bodrogban megfigyelhető népességmozgás jellemzőiről. TAMÁS ÁGNES a 19. század második felében megjelent magyar és osztrák élclapokban megjelenő, nem magyar nemzetiségű szereplők neveit vizsgálja (1738–1744). A bécsi Figaro, a magyar Borsszem Jankó és Az Üstökös alapján képet kapunk a korabeli nemzetiségi sztereotípiákról. A tanulmány a személynévanyagot a vizsgált korszak (1860–1890), a szóban forgó

etnikum és a neveknek a különböző nyelvű és politikai irányultságú élelapokban való előfordulása alapján rendszerezi. ANNA FERRARI a Plutarkhosz Párhuzamos életrajzok című művében szereplő ragadványnevekkel foglalkozik (1559–1568). A vizsgált példák alapján megállapítja, hogy a Plutarkhosz alkotta ragadványnevek fő funkciója a görög portréábrázolásokhoz hasonlóan az adott személy átfogó, absztraháló jellemzése; másfelől egyes nevek a római portrékra jellemző életszerűséget közvetítik, a személynek egy adott pillanatban való viselkedésére, külső vagy belső tulajdonságára világítanak rá. MACIÁ RIUTORT I RIUTORT nem latin nyelvű, középkori skandináv forrásokban fellelhető ibériai helyneveket és személyneveket elemez (1685–1696). A főként irodalmi vagy történeti tárgyú szövegeket eredeti nyelven, nyugati óészaki nyelvátalakításban és átíratban is közli. A vizsgált neveket először eredetük szempontjából kategorizálja: például saját, nyugati óészaki névalakulatok (*Njoervasund*: 'Gibraltári-szoros') vagy latin forrásból eredő nevek (*Spánia*: 'Hispania'). Írása második felében a *Galicía* példán bemutatva felveti a diakrón szempontú kutatások lehetőségét is.

10. A nyolcadik szekcióban 19, a névtan és a földrajz együttműködését reprezentáló tanulmány kapott helyet. BOTOLV HELLELAND nyugat-norvégiai völgyek és azokban található folyók neveinek a kapcsolatát vizsgálja (1800–1810). Megállapítja, hogy sok esetben a folyó neve a völgy nevének előtagjaként szerepel (pl. *Glám* folyó és *Glámdalen* völgy). A folyó- és völgynevek szemantikai kategorizációját táblázatban szemléletesen, hangsúlyozva, hogy a szoros névtani kapcsolat ellenére szemantikailag számos eltérés mutatható ki a két helynévtípus között (pl. a völgyek neveiből keletkezettek településnevek is, míg a folyók neveinek ritkán van egyéb vonatkozásuk). CHRISTIAN WEYERS a vonatok neveit elemzi történeti keretben (2017–2128). Bemutatja ezek lehetséges típusait felépítésük alapján, majd megállapítja, hogy hagyományosan az *Express* utótag szerepel bennük. Előtagjuk a helyneveken túl lehet személynévi eredetű: az irodalom, a zene vagy a természettudományok területéről számos fiktív és valós személy motíválhatja a névadást. Kutatásait egy százoldalas (!) függelékkel egészíti ki, melyben az 1978–1979-ben Európában közlekedő, hosszú távot megtevéő vonatok neveit és adatait gyűjtötte össze.

11. A kilencedik szekció névtan és kultúra témájához sorolható 25 írás között olvasható AGUSTÍN F. SEGUÍ munkája, amelyben a Gabriel García Márquez által alkotott tulajdonnevekkel és azok köznevesülésével foglalkozik (2303–2312). Írása első felében a szerző nevének különféle közegekben használatos változatait (*García Márquez*, *Gabriel G. Márquez*, *Gabo*), majd a Száz év magány *Macondo* helynevét elemzi. Az utóbbi etimológiáját, illetve a márquezi szöveg *latinoamericano-hispanoamericano* alakváltozatainak mintájára a *macondino-macondiano* jelzőket és előfordulásukat értelmezi, morfológiai szempontokat is érvényesítve. HERBERT BARRY tizenkét angolszász szerző életművében kutatta, milyen arányban és miként építették bele saját lényüket fiktív karaktereikbe (2144–2152). Megállapította, hogy mind a férfi, mind a női írók körében elterjedt volt a nyelvi játék, így például Charles Dickensnél, aki megalkotta hőseit, az ugyanazon monogramú Copperfield Dávidot. A tizenkét vizsgált szerző közül három: Ernest Hemingway, George Eliot és Edith Wharton eddig elemzett műveiben nem talált példát a fiktív karakteralkotás személyes vonatkozásaira. Ennek okát többek közt abban látja, hogy e szerzők nevei az adott korban egyedinek számítottak, és a nyelvi játékokra kevésbé adtak lehetőséget. GRANT SMITH Shakespeare Szeget szeggel című komédiájának személynévanyagát vizsgálta

(2325–2328), különös tekintettel a nevek szimbolikus és leíró jellegére. Kiemelte, hogy az arisztokrata származású szereplőknek Shakespeare latin eredetű neveket adott (pl. *Angelo*, *Escalus* vagy *Claudio*), s e nevek nagy része szimbolikusan ábrázolja a karaktert, és reflektál annak viselkedésére is.

12. A tizedik szekció 10 tanulmánya a térképészet és a helynévtan határterületére kalauzolja az olvasót. N. CSÁSZI ILDIKÓ a BB_Borostyán szoftver segítségével a Vas megyei -szeg utótagú földrajzi neveket elemzi lexikológiai, szemantikai és morfológiai szempontból (2393–2403). A szoftver előnyei között kiemeli például felhasználóbarát voltát, a sokféle kategorizációs lehetőséget vagy éppen az átlátható keresést. A térképek generalizálásának lehetősége a névföldrajzi kutatásokban szemléletváltást jelenthet. M. TERESA GARRIDO BORREGO és CRISTINA TORRECILLAS LOZANO az Instituto de Estadística y Cartografía de Andalucía (Andalúziai Statisztikai és Térképészeti Intézet) helyneves webszolgáltatásait mutatja be (2418–2428). Az intézet vonatkozó szolgáltatásainak célja az andalúziai helynevek standardizációja, szélesebb rétegek számára való közzététele és egyszerű kereshetőségük biztosítása. A szekció írásainak további témái között szerepel a különböző digitális helynévjegyzékek, például a német nyelvű Digitales Ortsnamenbuch Online (DONBO), a Baleár-szigeteki NOTIB vagy a baszkföldi nomenklatura bemutatása.

13. Névtudomány és standardizációs folyamatok volt a témája a tizenegyedik szekció 27 írásának. FRANCO FINCO az olaszországi Friuli-Venezia Giulia autonóm régió helyneveivel kapcsolatos nyelvpolitikai kérdéseket mutatja be (2528–2533). A terület különleges nyelvi helyzetét az adja, hogy a népességet az olasz mellett rétoromán (friuli), német, szláv és venetói nyelvű közösségek is alkotják. Ezért a kétnyelvűség mellett a háromnyelvűség is megfigyelhető több helyen. A szerző utal a helyi, kisebbségi nyelveket védő törvényekre, melyeknek főként a helyneveket érintő standardizációs és normalizációs vonatkozásait emeli ki. MARIA DEL MAR BATLLE angol nyelvű írásának témája az Institut d’Estudis Catalans (Katalán Tudományos Intézet) tevékenysége a katalán földrajzi nevek standardizációjáért (2446–2452). A tanulmány első részében a szerző bemutatja az intézet szervezeti felépítését, munkáját, illetve társintézményeit. Az intézet legfőbb célja a katalán kormánnyal együttműködve egy helynévjegyzék létrehozása, mely 54 000 katalán földrajzi név standardizált alakját tartalmazná. Az intézmény további feladatkörei között szerepel egy egységes standardizációs kritériumrendszer felállítása, vagy éppen a katalán földrajzi nevek használatával kapcsolatos tanácsadás a tömegkommunikációban dolgozóknak, cégeknek vagy a felsőoktatásban tanulóknak.

14. A tanulmányok sorát záró, a katalán névtannal foglalkozó tizenkettedik szekcióban hét előadás hangzott el. JAVIER CARO REINA például úttörő módon katalán családnév-földrajzzal foglalkozik. Kutatásaiban telefonkönyvek digitalizált névanyaga alapján többek között a *Ferrer* (‘kovács’) családnév területi eloszlását, nyelvjárási változatait mutatja be (2842–2853). A német családnévatalasz mintájára abszolút és relatív térképeket használ a szemléltetésre. Lexikológiai, hangtani és a családnevek eredetére vonatkozó aspektusokat figyelembe véve rendszerezi a katalán családneveket, emellett hangsúlyozza az ilyen típusú kutatásoknak történeti szempontú jelentőségét.

15. A közel 3500 oldalas, tematikájában és módszertanában is rendkívül változatos konferenciakötet, valamint az előadók nagy száma is arról tanúskodik, hogy a névkutatás hazai és nemzetközi szintéren egyaránt egyre sokrétűbb és szerteágazóbb szakterületté válik. A kötet nehézkes kezelhetőségét némileg ellensúlyozza az internetes közzététel nyújtotta könnyű hozzáférés, melynek köszönhetően nemcsak a névkutatók, hanem más tudományágak képviselői számára is gazdag szakirodalmi gyűjteményként szolgálhat.

HAJDÚ ANNA
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

Name and Naming. Synchronic and Diachronic Perspectives
[Név és megnevezés. Szinkrón és diakrón megközelítések]

Szerkesztő: OLIVIU FELECAN. Cambridge Scholars Publishing, Newcastle upon Tyne,
2012. 443 lap

A 2012-ben megjelent kötet a nagybányai nemzetközi névtani konferenciákat is szervező OLIVIU FELECAN által szerkesztett névtani témájú könyvek sorába illeszkedik. A tanulmánykötet döntően interkulturális kiindulópontú, a történeti és szinkrón megközelítésmódokat egyaránt érvényesítő tanulmányokból áll.

A kiadvány 11 ország 35 szerzőjének a munkáit tartalmazza. Formai és tematikai szempontból egyaránt a már kialakított szerkesztési elveket követi. A könyv felépítése átlátható, az egyes részek és fejezetek elsősorban téma szerint különülnek el, habár minden részben megfigyelhető az egyes munkák legtöbbször is jellemző multidiszciplináris szemléletmód. A tanulmányok jellemzően rövidebb terjedelműek, egyik sem haladja meg a 20 oldalt. A tájékozódást a világosan tagolt tartalomjegyzék mellett a kötet végén lévő név- és tárgymutató is segíti. A tanulmányok és a függelékek nyelve egyaránt az angol.

Az előszóban kiemelt interkulturális perspektíva, valamint a diakrón és szinkrón megközelítés kombinálása a tanulmányok témájának, elméleti kiindulópontjának a függvényében különbözőképpen valósul meg. A fejezetcímek inkább orientáló jellegűek, hiszen az egyes fejezetek alá sorolt munkák együttesen alkalmazzák több tudományterület elméleti-módszertani kiindulópontját. A tanulmánykötet célja a kulturális variabilitás megfigyelése és leírása anélkül, hogy bármilyen értékítélettel élne az egyes változatokkal kapcsolatban. Az elsődlegesen névtani témájú vizsgálatokban kiemelt figyelmet kap a különböző kulturális konvenciók rugalmas alkalmazásának leírása, csakúgy mint a speciális helyzetekből adódó kulturális választások vagy az előforduló interkulturális konfliktusok bemutatása. Ez hagyományos és modern elméleti kiindulópontok termékeny működtetése és egymásra vonatkoztatása révén valósul meg (ix).

A továbbiakban az egyes részek és fejezetek bemutatására kerül sor a teljesség igénye nélkül, de jelezve a kötet tartalmi arányait. Az első, három névelméleti munkát magába foglaló részben (2–32) a nyelv megnevező és egyedítő funkciói közti átjárhatóság (MILAN HARVALÍK munkája, 10–17), valamint az egyházi írásbeliségben előforduló görög és latin